

UNIVERSITY
OF HELSINKI
RURALIA

Etelä-Savon kunnat kestävyyssiirtymän paikallisina toimijoina

Mikkelin Tieteenpäivät
9.1.2025

RURAL
SOLUTIONS
FOR
A SUSTAINABLE
FUTURE

Torsti Hyyryläinen
tutkimusjohtaja
Annamari Kiviaho
väitöskirjatutkija
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti

ESITTÄYTYMINEN

Torsti Hyyryläinen, hankkeen vastuullinen johtaja
tutkimusjohtaja, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti,
torsti.hyyrylainen(e)helsinki.fi

Annamari Kiviaho, projektipäällikkö
väitöskirjatutkija, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti,
annamari.e.kiviaho(e)helsinki.fi

ESITYKSEN SISÄLTÖ

- 1. Lähtökohtia** – tarkasteluasetelma, tavoitteet ja menetelmät
- 2. Hallinnon rakenneuudistus** – kuntapäätäjien tulkintoja
- 3. Kestävyy-suudistus** – kuntapäätäjien tulkintoja
- 4. Uudistusten välinen yhteys ja tulevaisuus** – kuntapäätäjien tulkintoja
- 5. Yhteisten muutosteemojen ja tulevaisuuspolkujen hahmottelua**
- 6. Johtopäätöksiä**
 - KESKUSTELUA muutoksen ajan kuntavaaleista 2025
- 7. Uudistumisen tilan rakentumisesta Etelä-Savossa**

HUOM! Kyseessä on käynnissä oleva hanke, jonka lopulliset tulokset julkaistaan hankkeen päättyessä **helmikuussa 2025.**

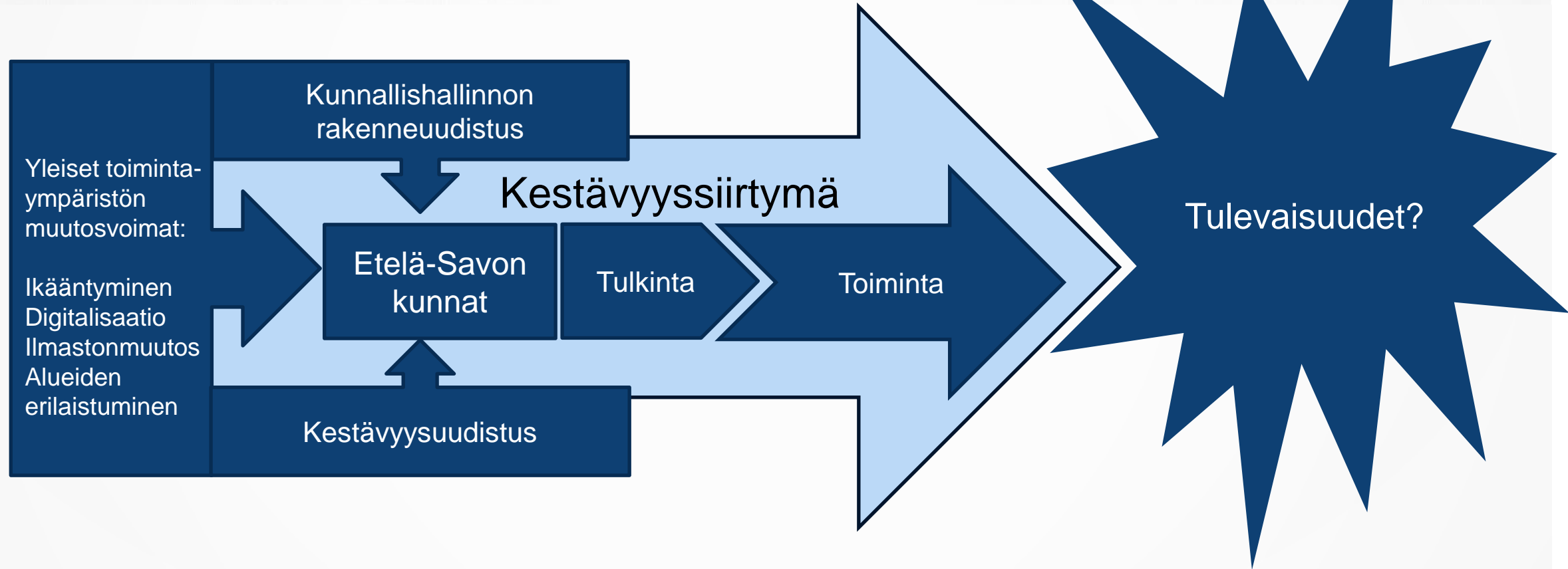

1. LÄHTÖKOHTIA

- Kunnilla on ollut, ja on myös tulevaisuudessa, **merkittävä rooli suomalaisen yhteiskunnan kasvutarinassa**, niin erilaisten pääomien muodostumisen, demokratian saavutettavuuden sekä hyvinvoinnin edellytysten oikeudenmukaisen jakautumisen kannalta.
- Lopulta yhteiskunnan suuret **uudistukset realisoituvat aina paikallisesti** – kunnissa – kaupungeissa ja erilaisilla maaseuduilla.
- **Kestävyys siirtymän** toimeenpano on yhteiskuntapoliittinen kysymys.
- Yhteiskunnan suuret uudistukset kohdataan paikallisesti, ja kunnat sovittavat yhteen risteäviä intressejä, mutta voivat itse myös vaikuttaa kehityksen suuntaan.
- **Kunnat muutoksessa (KUMU)-hanke** liittyy laajempaan keskusteluun kuntien tulevaisuudesta, merkityksestä ja tehtävästä suomalaisen yhteiskunnan uudistumisessa.

KUMU-HANKKEEN TARKASTELUASETTELMA

KESTÄVYYSSIIRTYMÄ

- Tarkoitamme **kestävyyssiirtymällä** yhteiskunnallista kehitysvaihetta, jossa kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla, kuten myös julkisessa hallinnossa, otetaan konkreettisia askelia kohti sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävä kehityksen tavoitteita.
- Lähtökohtana on niin sanottu **laaja tulkinta** kestävästä kehityksestä:
 - kestävyys siirtymä koskee kuntia konkretisoituen laajasti niiden institutionaalisissa, organisatorisissa ja alueellisissa ulottuvuuksissa.
- Kunnissa kestävyyskysymykset eivät ole irrallisia muusta päätöksenteosta:
 - *Kunnallishallinnon rakenneuudistus* luo yleisiä taloudellisia ja toiminnallisia edellytyksiä kunnille vastata myös laajempaan *kestävyyssuudistukseen* ja toimia käytännössä kestävä kehityksen tavoitteiden suuntaisesti.

KUMU-HANKKEEN TARKOITUS JA TAVOITE

- Tarkoituksena on tutkia ja kuvata Etelä-Savon kuntien strategista asemoitumista yhteiskunnalliseen **kestävyyssiirtymään**, tarkastelemalla sitä erityisesti kahden yhdenaikaisesti vaikuttavien, valtion taholta tulevien **uudistusten** (*reforms*), eli 1) kunnallishallinnon **rakennemuutoksen** ja 2) **kestävyyssuudistuksen** kautta.
- **Tavoitteena** on ollut tukea Etelä-Savon kuntia ja kuntapäittäjiä uudistuksiin liittyvässä muutostoimijudessa.
- Tarkastelussa keskitytään Etelä-Savon **nykytilaan** ja kuntapäittäjien vallitseviin tulkintoihin.

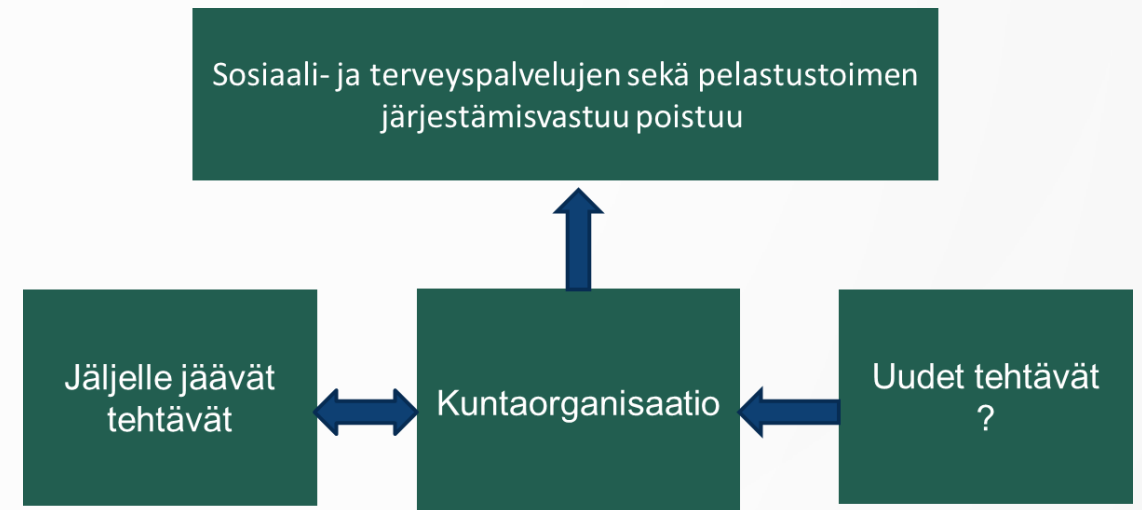
AINEISTOT, MENETELMÄT & ANALYYSI

- **Kaikista Etelä-Savon kunnista (12) kerättiin kesällä 2023 kaksi erilaista, toisiaan tukevaa aineistoa.**
 1. Haastatteluaineisto:
 - 24 puolistrukturoitua teemahaastattelua Etelä-Savon kuntien **kunnan- ja kaupunginjohtajien sekä kunnanhallitusten puheenjohtajien** kanssa.
 2. Dokumenttiaineisto:
 - Kuntien uusimmat strategiset asiakirjat, strategiat, talousarviot- ja taloussuunnitelmat, tilinpäätökset ja toimintakertomukset, ilmasto-ohjelmat. (yht. 46 asiakirjaa).
- Aineistot on kerätty systemaattisesti ja tutkimuseettisiä periaatteita kunnioittaen niin, että niitä voidaan käyttää myös myöhemmin tutkimustarkoituksiin.
- Aineistojen dokumentoinnissa on rakennettu vuoropuhelua kahden aineistotyypin välille.

2. HALLINNON RAKENNEUUDISTUS

- Hallinnolliset rakenneuudistukset vaikuttavat kuntaorganisaatioon, tehtäviin ja kuntatalouteen.
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisvastuut siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille.
- Kuntien vastuulla säilyvät monet muut tehtävät kuten: sivistys, varhaiskasvatus, koulutus, maankäyttö, elinympäristöjen ja elinvoiman kehittäminen.
- Lisäksi kunnat ovat saaneet 2025 alkaen vastuulleen uusia tehtäviä TE-palvelu-uudistuksen myötä.

TULKINTOJA: TALOUDEN EPÄVARMUUS JA EPÄLUOTTAMUS VALTIOVALTAAN

- Hallinnon rakenneuudistuksia tulkitaan usein **taloudellisten vaikutusten kautta**:
 - kuntapäätäjät näkevät talouden määrittelevän pitkälti ne raamit, joiden puitteissa muutoksiin voidaan kunnissa vastata.
- **Valtiota** kohtaan tunnetaan laajaa **epäluottamusta** taloudellisissa kysymyksissä.
- Kuntien talouskehitykseen liittyvä **epävarmuus** lisää haasteita paitsi elinvoiman kehittämiseen, kuten myös kestävyysuudistukseen vastaamiseen.
 - Lakisääteisten tehtävien hoitaminen nähtiin välttämättömäksi priorisoida ensisijaisena, elinvoima- ja kestävyysasioiden edelle.

*”Ja sitten kun se on niin, että tuota ollaan niinku pakko tilanteessa, jossa taloudelliset realiteetit on niukat, silloin tahtoo käydä niin, että tällainen kestävyysmuutos jää jalkoihin.” E2**

TULKINTOJA: ODOTUKSIA VAHVEMMASTA YHTEISTYÖSTÄ ETELÄ-SAVOSSA

- Kuntapäätäjät tunnistavat, että uudistukset ovat mittavia ja edellyttävät siksi vahvempaa yhteistyötä Etelä-Savon alueen kuntien ja muiden toimijoiden kesken.
- Kuntien välistä yhteistyötä tarvitaan erityisesti TE-uudistuksen toteuttamiseksi niin, että uudistuksen tarjoamat hyödyt saavuttavat kaikki kunnat, eivätkä pienemmät ja / tai syrjäisemmät kunnat jäävät uudistuksen myötä paitsioon.
- Kuntien välistä seudullista tai jopa **maakunnallista yhteistyötä** kaivattiin elinvoiman kehittämiseen ja hankemuotoiseen toimintaan sekä **kestävyyskysymyksiin** vastaamiseen.

TULKINTOJA: KUNTIEN TEHTÄVIEN UUDENLAISET PAINOTUKSET

- Sivistystoimen painoarvon nähtiin kasvaneen kunnan tehtäväkentässä.
- Kuntalaisten **ennakoivasta hyvinvoinnista huolehtiminen** ja elinvoiman kehittämisen painoarvon nähtiin lisääntyneen.
- Hallinnonuudistuksen myötä kunnat voivat paremmin keskittyä jäljelle jäävien tehtävien hoitamiseen, ja **elinvoimatyöhön** voidaan suunnata **enemmän huomiota**.
- Toisaalta kunnan perustehtävänä pysyy: luoda puitteet hyvälle elämälle ja näin tukea epäsuorasti myös yritysten / elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.
- Elinvoimatyö linkittyy moniin kunnan toimialoihin: esimerkiksi kouluilla ja oppilaitoksilla on tärkeä rooli yritystoiminnan ja **elinkeinoelämän kehittämisessä**:
 - kouluissa ei ainoastaan kasvateta tulevia yrittäjiä, vaan on mahdollisuus tutustuttaa oppilaat paikallisiin yrityksiin.

3. KESTÄVYYSUUDISTUS

- Kestävyysuudistus on valtiovallan ohjaama strateginen toimintakokonaisuus kohti kestävän kehityksen tavoitteita.
- Tukeudumme kestävän kehityksen **yhteiskuntasitoumuksen** tavoitteiden mukaiseen **laaja-alaiseen tulkintaan** siitä, mitä kestävä kehitys tarkoittaa ja millaiset tavoitteet ja toimet vievät Suomea kohti kestävämpää yhteiskuntaa.
- **Suomen kestävän kehityksen toimikunta** laati vuonna 2013 kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen nimeltä ”Suomi, jonka haluamme 2050”. Se pitää sisällään Agenda2030 toimintaohjelman 17 yleisen tason päätavoitetta.

TULKINTOJA: KESTÄVYYSUUDISTUS MAHDOLLISUUTENA KOHTUULLISUUDEN JA REALISMIN KAUTTA

- Kunnissa kestävyysuudistus tarkoittaa usein **käytännön toimia**:
 - suuria investointeja esimerkiksi aurinkosähköpuistoihin
 - pienempiä tekoja, kuten jätteen lajittelua tai energiatehokkaampien järjestelmien käyttöönottoa kunnan tiloissa.
- Kestävyyskäsite liitetään yleisesti ajatukseen **kohtuullisuudesta** esimerkiksi elämäntavoissa sekä **realismina päätöksenteossa**.
 - Monet haastateltavat luonnehtivat erityisesti energiaan tai metsiin liittyviä päätöksiä niin, että ratkaisu on realistinen, jos se on taloudellisesti järkevä toteuttaa.
- Kunnissa tunnustetaan kestävä kehityksen asettamat paineet uudistumiselle, mutta toisaalta koetaan, että kyse on **globaaleista kysymyksistä**, joiden ratkaiseminen ei ole pelkästään kuntien vaikutuspiirissä.

TULKINTOJA: KESTÄVYYSUUDISTUS MAHDOLLISUUTENA

- Vaikka kestävyysuudistukseen liitettiin monia uhkakuvia ja haasteita, lopulta kulkeminen kohti kestäväen kehityksen tavoitteita nähdään Etelä-Savossa ennemminkin **mahdollisuutena** kuin uhkana.

*”Varmaan se voisi olla tämmöisessä luontokunnassa ihan niinku **mahdollisuus**, peilaten meidän niihin strategian arvoihin. Kai ne pitäisi kaikki aina nähdä mahdollisuuksina eikä uhkina, että on vaan käärittävä hihat ja uhkat tota väistettävä.” A1*

TULKINTOJA: KESTÄVYYSUUDISTUS ON TALOUTTA, TYÖPAIKKOJA JA ELINVOIMAA

- Kestävyyssuudistuksen arvioinnissa **taloudellinen merkitys** korostuu.
 - Kuntien kiinteistökohtaiset investoinnit uusiutuvaan energiaan, kuten maalämpöön tai aurinkopaneelit kiinteistöjen katoilla, voivat tuoda pitkällä tähtäimellä **säästöjä** kuntien talouteen.
 - Suuret investoinnit, kuten aurinko- ja tuulipuistot, voivat tuoda kunnille **kiinteistöveroja**, mutta tarjota myös mahdollisuuden vähentää kunnan päästöjä.
- Kuitenkin sekä pienet että suuret investoinnit vaativat pääomaa ja muita resursseja, kuten henkilöresursseja ja osaamista, joiden saatavuuteen kuntatalouden tilanne olennaisesti vaikuttaa.
- Kestävyyssuudistus voi tuoda alueelle uusia **työpaikkoja** sekä yrittäjyyttä esimerkiksi kiertotalouteen tai jopa vetyteknologioihin liittyen.

TULKINTOJA: PUHDAS LUONTO ON ETELÄ-SAVON PÄÄOMA- JA VETOVOIMATEKIJÄ

- Luonnonympäristö nähdään arvokkaana erityisesti sen tarjoamien virkistysarvojen ja -mahdollisuuksien vuoksi. Tämä näkemys yhdistää kaikkia Etelä-Savon kuntia.
- **Puhdas luonto** tarjoaa kunnille **vetovoimatekijän**, jonka avulla voidaan houkutella alueelle uusia asukkaita, vapaa-ajan asukkaita ja vierailijoita.
- **Luontomatkailu** on tärkeä tulevaisuuden mahdollisuus sekä työpaikkojen ja elinvoiman mahdollistaja Etelä-Savon kunnissa.
- Kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseksi liittyvien toimien yhtenä motivaatiotekijänä on mahdollisuus parantaa kunnan **imagoa** ja **kuntakuvaa** matkailijoiden, vapaa-ajan asukkaiden ja potentiaalisten uusien asukkaiden silmissä.

TULKINTOJA: VAPAA-AJAN ASUKKAAT VOIMAVARANA

- Vapaa-ajan asukkaiden rooli kuntien elävöittäjänä ja **potentiaalisina uusina asukkaina** korostui monissa kunnissa.
 - Aineistoissa korostui positiivinen suhtautuminen esimerkiksi rakennusten käyttötarkoitusten muuttamiseen.
- Haastatteluissa korostui myös vapaa-ajan asukkaiden merkitys kunnan **elävöittäjänä** ja palvelujen käyttäjinä sekä kunnan puolesta puhujina myös maakunnan ulkopuolella.
- Jotkut haastatelluista kuitenkin näkivät vapaa-ajan asumisen ja kestäväen kehityksen tavoitteiden välillä myös ristiriitaisuuksia ja pohtivat, onko vapaa-ajan asuminen kestäväää vai ei.

TULKINTOJA: KESTÄVYYSUUDISTUS JA SÄÄNTELY UHKA ELINKEINOILLE?

- Kestävyyssuudistukseen liittyvien **uhkien** nähtiin kytkeytyvät monilta osin paikallisiin elinkeinoihin:
 - lisääntyvän **sääntelyn** koettiin vaikeuttavan paikallisten elinkeinojen harjoittamista sekä liikkumista alueella. Esimerkiksi, koska suurin osa matkoista tehdään pitkien etäisyyksien ja heikon julkisen liikenteen vuoksi yksityisautoilla.
- Useissa alueen kunnissa **metsätalous** on tärkeä työllistäjä, joten suojelualueiden lisäämisen, hakkuiden vähentämisen tai rajoittamisen pelättiin heikentävän paikallisten mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoaan.
- Elinkeinojen ja kestäväsuudistuksen väliset **jännitteet** eivät rajoitu ainoastaan metsiin, vaan ilmenevät myös **maataloudessa**.
- Metsäalueille sijoittuvien tuulivoima- ja/tai aurinkovoimapuistojen pelättiin vähentävän metsien tuottoa.

TULKINTOJA: KAIVOKSET UHKANA MUILLE ELINKEINOILLE

- Etelä-Savon kunnissa on syntynyt vahva konsensus siitä, että alueelle ei haluta kaivostoimintaa:
 - kaivostoiminta nähtiin **uhkana kuntien nykyisille elinkeinoille**, niin matkailulle, maataloudelle kuin metsätaloudelle.
- Jännitteisyyttä tilanteelle luo yhteiskunnan sähköistyminen ja vihreä siirtymä, jotka vaativat tulevaisuudessa enemmän kaivannaismateriaaleja ja muita harvinaisia metalleja.

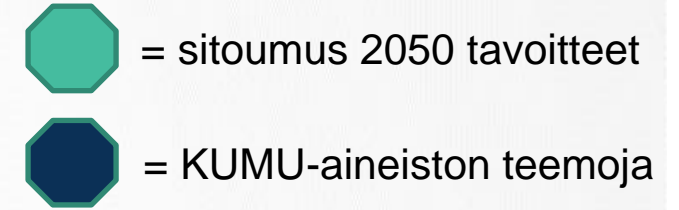
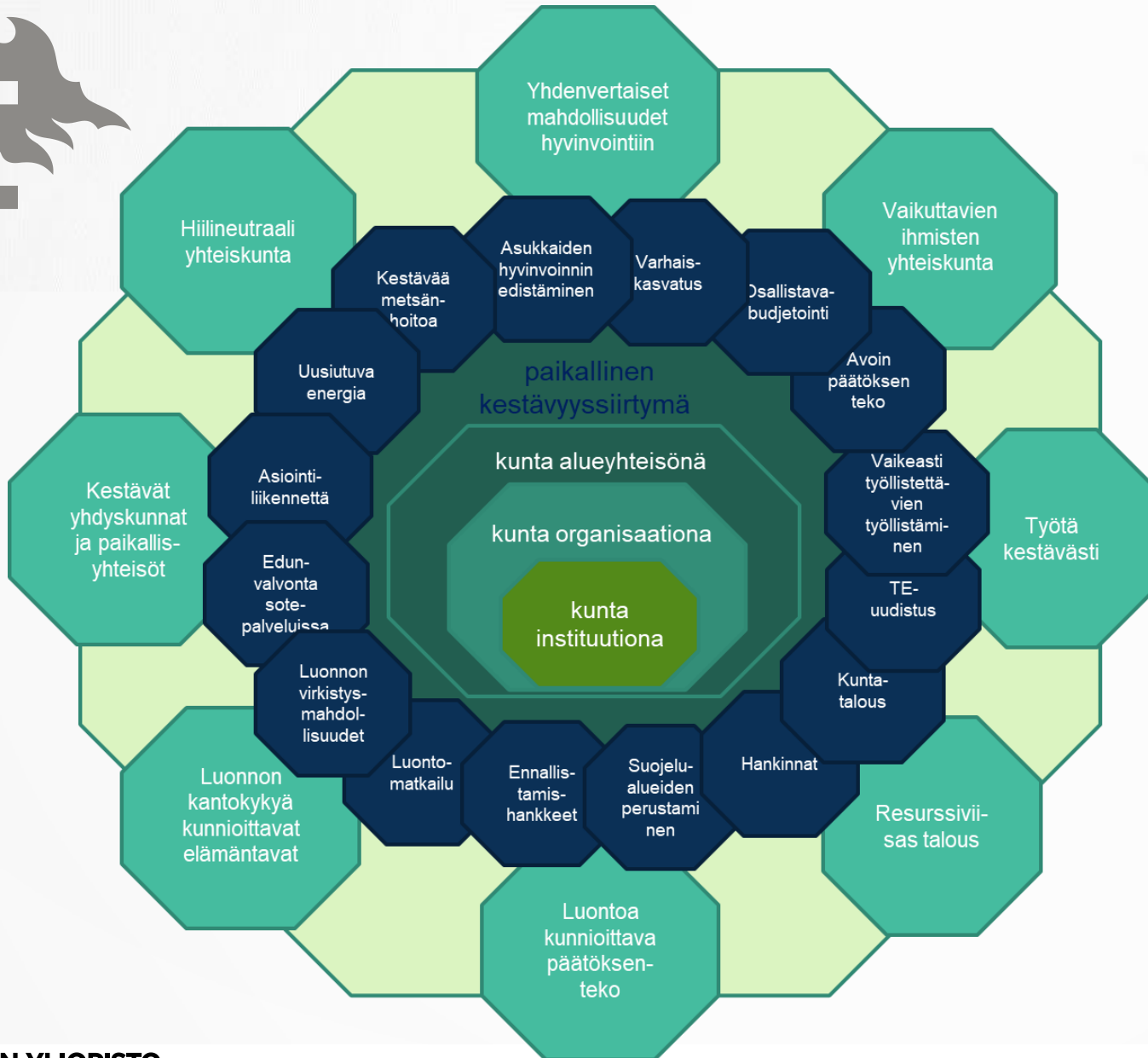
TULKINTOJA: DIGITALISAATION MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET

- Tunnistetut mahdollisuudet:
 - Digitalisaation yhteys kestävyysteemoihin näkyy siinä, että etätyöt, etäkokoukset, etäopiskelu, etäpalvelut **vähentävät liikkumis- ja liikennetarvetta.**
 - **Etätyötä** tekevät vapaa-ajan asukkaat voivat viettää entistä pidempiä aikoja vapaa-ajan asunnollaan.
- Tunnistetut haasteet:
 - Palvelujen sähköistyminen kohtelee **eriarvoisesti** eri alueilla asuvia ihmisiä, sillä kaikkialla ei vielä ole saatavilla esimerkiksi valokuitua.
 - **TE-palvelujen sähköistymiseen** liittyen nousi esiin huoli siitä, miten vaikeasti työllistyvät ihmiset, joilla voi olla elämänhallinnan ja päihteiden kanssa ongelmia, pärjäävät sähköisten palvelukäyttöliittymien kanssa.

4. UUDISTUSTEN VÄLINEN YHTEYS JA TULEVAISUUS

- Mikä on hallinnon rakenneuudistuksen suhde kestävyysuudistukseen?
- Hallinnon rakenneuudistuksen, erityisesti sote-uudistuksen katsottiin **heikentävän sosiaalista**, mutta myös **ympäristön kestävyyttä**:
 - Sosiaali- ja terveyspalvelujen väheneminen tai heikkeneminen voivat **lisätä alueellista eriarvoisuutta**, sillä asiointimatkat pidentyvät ja palvelut eivät ole enää kaikkien saavutettavissa.
 - Ympäristöä kuormittavat liikenteen päästöt voivat palveluiden **etäisyyksien pidentyessä** kasvaa.
- **Yhteys konkretisoituu talouden kautta**:
 - kuntien taloudellisen tilanteen heikentyessä heikkenee myös kuntien mahdollisuudet toimia kestävyys siirtymän edistäjinä, sillä erilaiset kestävyystoimet vaativat kunnilta jatkuvia investointeja.
- Toisaalta hallinnon rakenneuudistus luo tilaa keskittyä kestävä kehityksen edellyttämiin toimiin.

- **Kuntien rooli kestävyys siirtymän paikallisina toteuttajina?**
- Aineistoista nousevien tulkintojen perusteella näyttää siltä, että Etelä-Savossa on paikallisesti pantu toimeen Sitoumus 2050 suuntaisia toimia.
- Laajasti tarkastellen hallinnon rakenneuudistus ja kestävyysuudistus kietoutuvat kuntatasolla konkreettisesti yhteen ja vaikuttavat yhdenaikaisesti.
- **Kuntien rooli ei kuitenkaan ole selvä, vaan se on muotoutumassa.**

TULKINTOJA: TULEVAISUUS

- Kuntapäätäjät näkevät kestävyys siirtymää edistävien toimien **lisääntyvän** tulevaisuudessa kunnan **tehtäväkentässä**.
- Samaan aikaan voimistuu sosiaalisen kestävyuden haaste, kun väestön vähenemisestä johtuen on esimerkiksi vaikeaa löytää kunnassa toimiviin yrityksiin työntekijöitä.
 - **Väestön vähenemisen** katsottiin näin ollen luovan haasteita kuntien tulevalle elinvoiman kehitykselle.
- Johtamisongelma: miten tunnistetaan ja hahmotetaan keskeiset **tulevaisuuden muutosteemat**, jotka vaikuttavat koko Etelä-Savon kehitykseen?

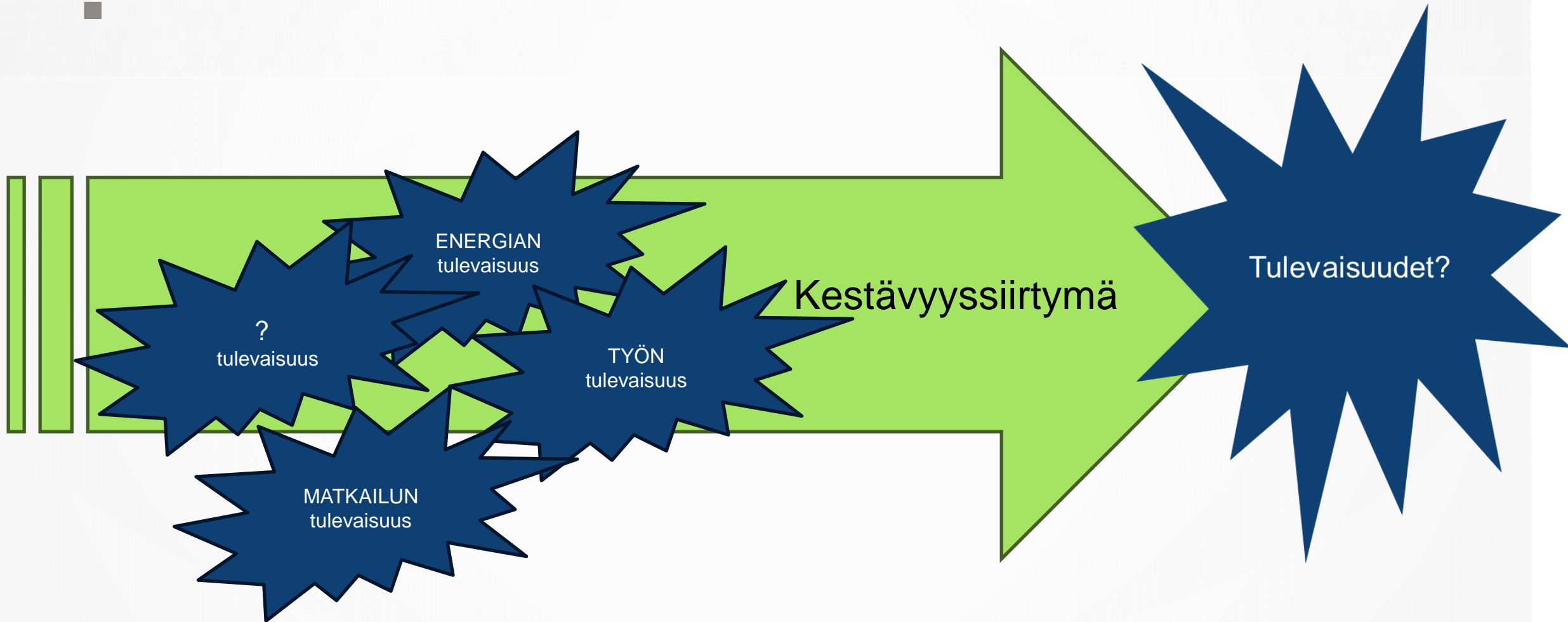

5. YHTEISTEN MUUTOSTEEMOJEN JA TULEVAISUUSPOLKUJEN HAHMOTTELUA

- Aineistoista nousi useita mahdollisia Etelä-Savo yhdistäviä **muutosteemoja**.
 - Kävimme mm. Studia Localis tilaisuuksissa ja ohjausryhmän kokouksissa keskustelua siitä, mitkä teemat voitaisiin ottaa tarkempaan tarkasteluun.
- Muutosteeman valinnassa tuli huomioida seuraavat kriteerit:
 1. teema yhdistää Etelä-Savon kuntia ja on koko maakunnan kannalta merkittävä
 2. teemassa hallinnolliset muutokset yhdistyvät sosiaalisiin, taloudellisiin ja ekologisiin kestävyyskysymyksiin
 3. teema tarjoaa alueen kunnille kehittämisen mahdollisuuksia
 4. teemaan voidaan kuntien omilla toimilla ja kuntien välisellä yhteistyöllä vaikuttaa.

TULEVAISUUSPOLKUJEN HAHMOTTELUA: MUUTOSTEEMOJA

TULEVAISUUSPOLKUIEN HAAMOTTELUA: TULEVAISUUSTYÖSKENTELY

- Etelä-Savon kuntapäättäjien sekä Mikkelin seudun työllisyysalueen toimijoille järjestetty **tulevaisuustyöskentely** perustui **tulevaisuuspyörä** -menetelmän hyödyntämiseen.
 - Tarkoituksena järjestellä, ymmärtää ja täsmentää erilaisia **ajatuksia tulevaisuudesta** ja niiden mahdollisista **vaikutuksista**.
 - Tulevaisuustyöskentelyn teemaksi nostettiin **työn muutos**.
 - Mitä työn muutoksesta seuraa Etelä-Savolle? Miten alue voisi hyötyä muutoksesta?
- Työskentelyn avulla pyrittiin lisäämään ymmärrystä muutokseen liittyvistä seurausvaikutuksista.

TYÖN MUUTOS JA SEN TULEVAISUUS

- Jakamis- ja alustatalous ovat luoneet uusia työn tekemisen ja työsuhteiden muotoja, jotka sijoittuvat palkkatyön ja yrittäjyyden välimaastoon:
 - **Alustatyötä** tehdään usein satunnaisesti lisätulojen hankkimiseksi, osaamisen kehittämiseksi, vaihtelun vuoksi tai elämän siirtymävaiheissa.
 - Etelä-Savossa itsensä työllistämisen katsotaan yleistyvän tulevaisuudessa.
- Teknologian kehitys muuttaa työtä, sen organisointia sekä työelämän rakenteita.
 - **Tekoälyn** uskotaan parantavan työn tehokkuutta sekä tuottavuutta ja luovan uusia ammatteja.
 - Etelä-Savossa syntyy tarvetta lisätä koulutusta liittyen tekoälyn hyödyntämiseen.
 - **Etätyön** tekeminen yleistyy
 - Etelä-Savoon saadaan uutta osaamista ja vapaa-ajan asukkaat viettävät pidempiä aikoja vapaa-ajan asunnoillaan.

TYÖN MUUTOS JA SEN TULEVAISUUS

- Vihreä siirtymä ja teknologiset muutokset muuttavat työntekijöiltä vaadittavaa osaamista:
 - Korkeasti koulutettujen **asiantuntijoiden** tarve kasvaa aloilla, jotka tähtäävät siirtymän edistämiseen ja pyrkivät luomaan siihen liittyviä innovaatioita.
 - Etelä-Savoon tarvitaan lisää osaajia.
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen, investoinnit uusiutuvaan energiaan, sekä energiatehokkuutta parantavien teknologioiden kehittäminen lisäävät työpaikkoja ja työvoiman kysyntää **useilla eri sektoreilla.**

6. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

- Hallinnon rakenneuudistus johtaa kuntaorganisaation sisäisten **painotusten muutokseen**: sivistystoimen ja elinvoiman kehittämisen painotukset kasvavat:
 - muutos edellyttää sitä, että poliittiset päättäjät opettelevat uusia sisältöalueita, joihin elinvoiman edistämisen lisäksi kuuluvat myös kestävyyskysymykset.
- Kuntapäättäjät tulkitsevat uudistuksia vahvasti **taloudellisten vaikutusten kautta**:
 - Kun uudistuksen edellyttämille toimille voidaan laskea taloudelliset hyödyt, ne on helpompi tuoda päätöksentekoon ja hyväksyä.
- Kuntapäättäjät lähestyvät kestävyysuudistusta usein **käytännön näkökulmasta**:
 - Tällä hetkellä kunnissa toimeenpannaan lähinnä yksittäisiä **teknisluonteisia** päätöksiä, jotka kytkeytyvät vahvasti taloudelliseen rationaliteettiin.
- Kuntien roolista kestävyys siirtymän toimeenpanijoina ei Etelä-Savossa käydä laajempaa keskustelua.

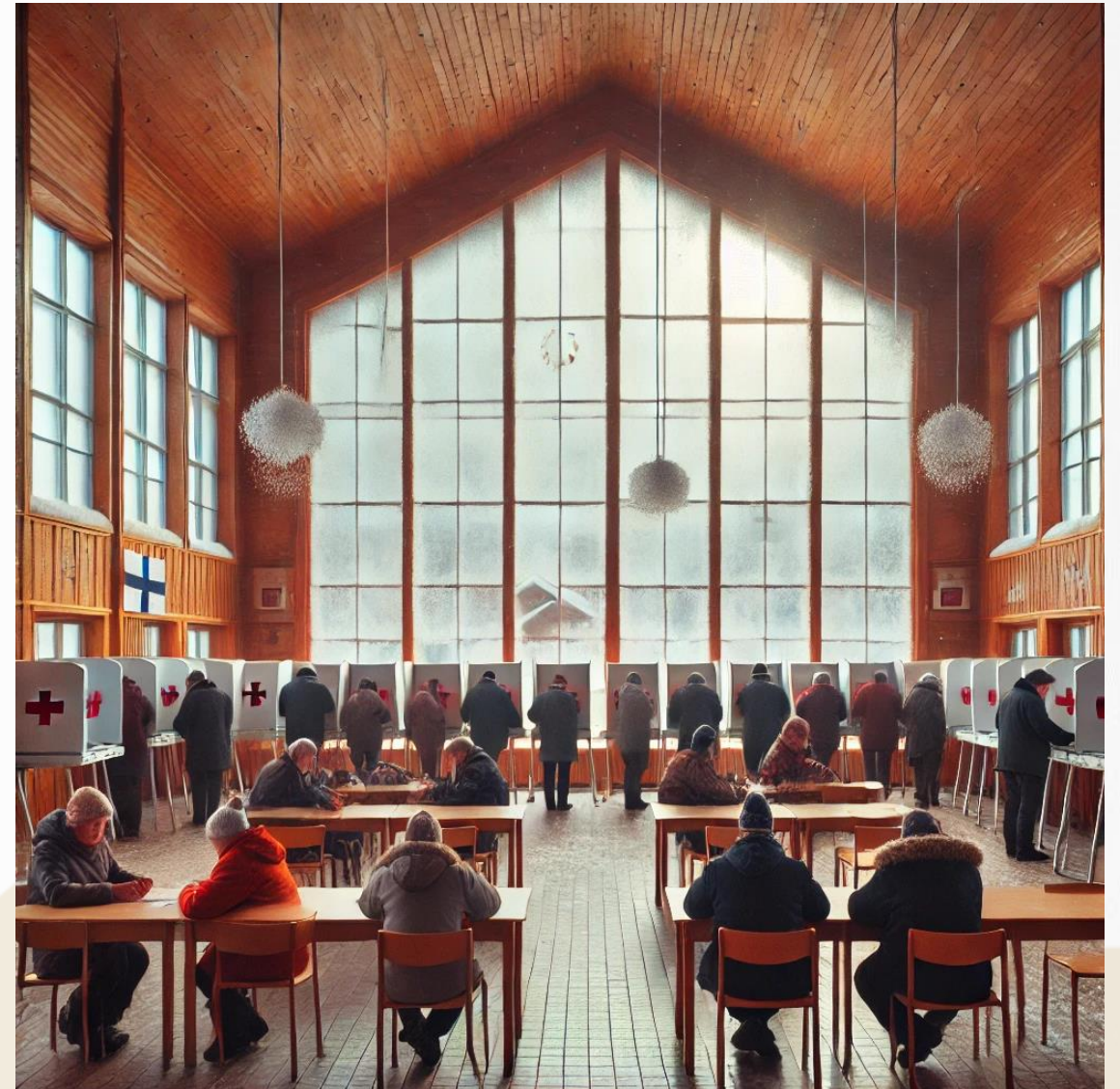
6. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

- Kuntapäätäjät näkevät kestävyys siirtymän edistämisen olevan nykyisin ja tulevaisuudessa yhä vahvemmin osa **kuntakentän päätöksentekoa** ja toimintaa.
- Kuntapäätäjät näkevät kestävyys siirtymän mahdollisuuksien asettuvan usein jännitteiseen tai jopa ristiriitaiseen suhteeseen alueen muiden elinkeinojen kuten maa- ja metsätalouden kanssa:
 - Tämän nähdään vaikeuttavan laajemman hyväksynnän saavuttamista kestävyys uudistuksen sosiaalisille kustannuksille.

KESKUSTELUA

- Miten kuntia koskeva hallinnon rakenneuudistus voi vaikuttaa kevään **kuntavaaleihin liittyvään keskusteluun?**
 - Mistä aiheista kuntavaalien alla pitäisi keskustella?

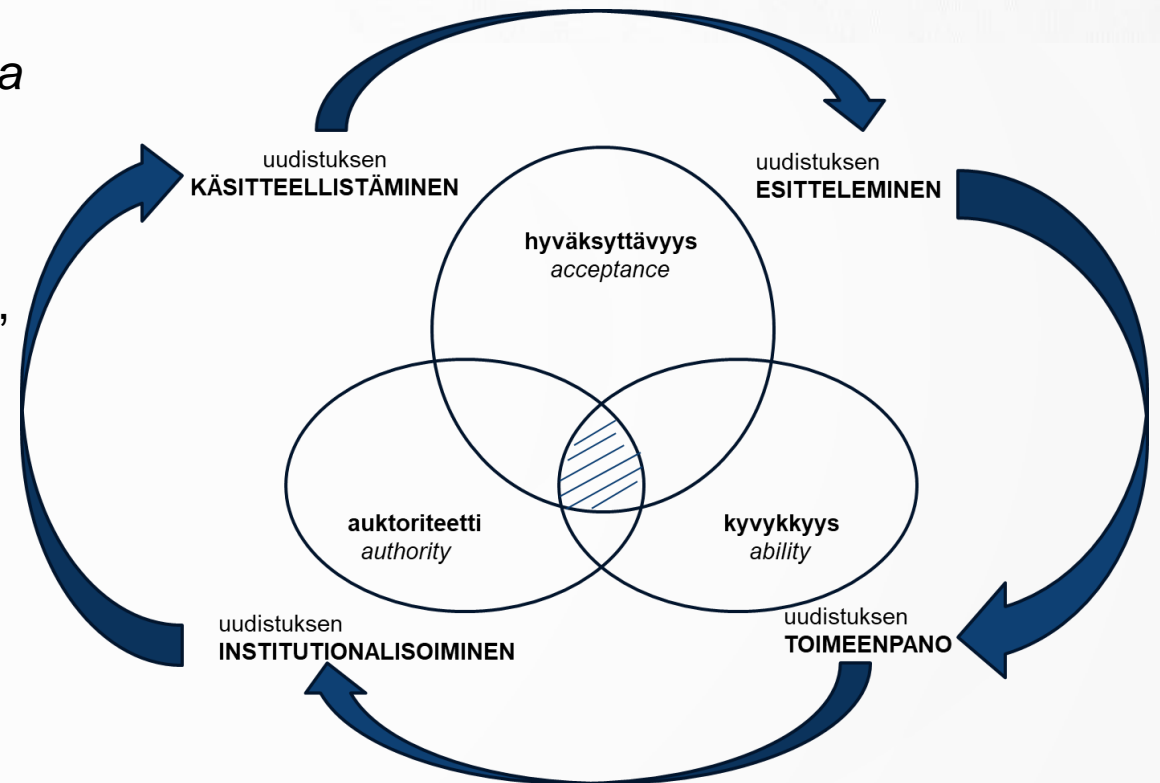

Kuva luotu tekoälyn avulla (ChatGPT, OpenAI)

7. UUDISTUMISEN TILAN RAKENTUMISESTA ETELÄ-SAVOSSA

- Matthew Andrews on esittänyt (2008) **uudistumisen tilan rakentumisen mallin** (*reform space model*), jota olemme hankkeessa soveltaneet kehittämällä siihen liittyvän työskentelyalustan (*Studia Localis*).
- Kestävyyssiirtymän ratkaisuihin ei päästä yksittäisten, teknisluonteisten muutosten kautta, vaan **uudistuminen** edellyttää laajemman verkoston ja yhteisymmärryksen rakentamista – **muutoksen tilan luomista** (tässä tapauksessa) yksittäistä kuntaa laajemmalla alueella.
- Andrewsinkin mukaan **poliittisilla päättäjillä** on keskeinen rooli ja merkitys uudistumisen tilan rakentumisessa.

KUNNAT MUUTOKSESSA

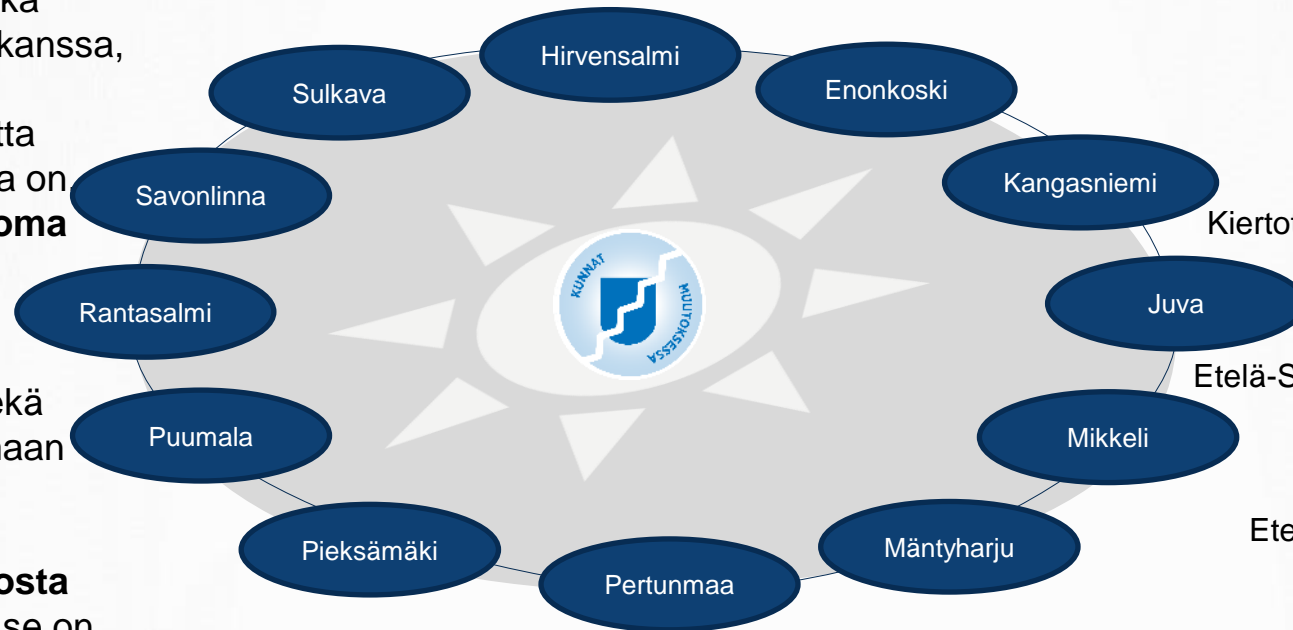
Studia Localis -luentosarja

Kyseessä on **7 luennon sarja**, joka toteutetaan yhteistyössä kuntien kanssa,

virtuaalisesti samaan aikaan, mutta fyysisesti hajautetusti. Tavoitteena on että **jokaisessa kunnassa olisi oma keskustelustudio.**

Tarkoituksena tuoda yhteen eteläsavolaiset kuntapäättäjät sekä alue- ja kuntatutkijat keskustelemaan yhteisestä aiheesta.

Tilaisuuden kokonaiskesto **2 h**, josta **vain luento-osa tallennetaan** ja se on katsottavissa **2 viikon ajan.**

Toteutuneet Studia Localis- tilaisuudet:

8.6.2023 A. Anttiroiko:
Kunnat arvon luojina -paikallisuus, arvovirrat ja suhdepääoma.

7. 9.2023 H. Vihinen:
Maaseutu muuttuu – kunnat muuttuvat.

16.11.2023 K. Koppelmäki:
Kiertotalouden mukainen ruoantuotanto luo arvoa paikallisuudesta.

8.2.2024 T. Hyryläinen & A. Kiviaho:
Etelä-Savon kunnat muutoksessa -kuntapäätäjien tulkintoja muutospaineista

4.4.2024 T. Kuhmonen:
Etelä-Savon tulevaisuuspolut kohti kestävyyttä

29.5.2024 Harri Melin:
Etätyö ja yrittäjyys

UUDISTUMISEN TILAN RAKENTAMINEN

- Andrews (2008) esittää, miten rajallista **hyväksyntää, toimijuutta** ja **kyvykkyyttä** voidaan **vahvistaa** tehokkaan poliittisen osallistumisen kautta.
- Maakuntien tulevaisuuden ja kehityksen kannalta on tärkeää ottaa paikalliset **poliitikot vahvemmin mukaan** rakentamaan uudistumisen tilaa, jossa voidaan tunnistaa, määritellä ja lopulta ratkaista kestävyys siirtymään kohdistuvia haasteita ja saada riittävän laaja hyväksyntä tarvittaville kehittämistoimille.
- Olemme pyrkineet soveltamaan **uudistumisen tilan rakentumisen mallia** (*reform space model*), jotta pystyisimme paremmin tunnistamaan kestävyys siirtymän toimeenpanon keskeisiä haasteita ja ongelmia Etelä-Savossa.

UUDISTUMISEN TILAN RAKENTUMISEN VAIHEET

Uudistumisen tilan rakentuminen voidaan jakaa neljään päävaiheeseen (Andrews 2008).

1. **Uudistuksen käsitteellistäminen** (conceptualization)
2. **Uudistuksen esitleminen** (initiation)
3. Uudistuksen toimeenpano (transition)
4. Uudistuksen institutionalisoiminen (institutionalization)

POLIITTISEN HYVÄKSYNNÄN LUOMINEN KESTÄVYYSIIRTYMÄLLE ETELÄ-SAVOSSA

- Kestävyyssiirtymän hyväksyttävyyttä tukee ja haastaa **taloudellinen ulottuvuus**:
 - Kestävyyssiirtymän edellyttämät toimet saavat kunnissa vahvemman **hyväksynnän**, kun niiden toteuttaminen tuo kuntatalouteen **lisätuloja** tai vaihtoehtoisesti **kustannussäästöjä**.
 - Kuka maksaa kestävyyssiirtymän toteuttamisen vaatimat kustannukset tilanteessa, jossa hallinnon uudistukset uhkaavat kuntien taloudellista tilannetta?
- Kestävyyssiirtymän hyväksyttävyyden saavuttamisesta haastavaa tekee erityisesti se, että kestävyyden eri ulottuvuudet voivat olla ristiriidassa toistensa kanssa.

TOIMINNALLISTEN AUKTORITEETTIEEN TUNNISTAMINEN ETELÄ-SAVOSSA

- Kuntaorganisaatiot joutuvat tasapainoilemaan ristiriitaisten uudistusten ja tavoitteiden välillä, kun ne joutuvat sovittamaan yhteen valtiovallan velvoitteita ja ohjausta oman kunnan olosuhteisiin ja kuntaisten toiveisiin:
 - tämä asettaa kunnat ja erityisesti kuntapäätäjät tärkeään välittäjän rooliin.
- Kuntaorganisaatiot ovat kuitenkin myös **itsenäisiä toimijoita**, jotka luovat oman **toimintakulttuurinsa**:
 - Paikallisilla toimijoilla on runsaasti näkemyksiä ja ideoita siitä, miten he voivat vaikuttaa muutokseen omista lähtökohdistaan sen sijaan, että he jäisivät passiivisesti uudistusten vietäviksi.

KYVYKKYYKSIEN TUNNISTAMINEN JA MOBILISOIMINEN ETELÄ-SAVOSSA

- Kunnissa on paljon **osaamista**, mutta henkilöstöresurssit ovat niukat ja tehtävää on paljon.
- Kestävyyssiirtymän edellyttämien toimien laajuus haastaa kuntia ja kuntaorganisaatiossa toimivien ihmisten osaamista ja ajankäyttöä.
- **Tiedon paljous**, jatkuvasti muuttuvat ohjeistukset ja sääntely vaativat jatkuvaa valppautta, tiedonhankintaa ja sen soveltamista käytäntöön.

LOPUKSI

- Etelä-Savon kunnat ovat keskellä suuria uudistuksia – virta vie.
- Kunnissa on tehty ja tehdään jatkuvasti erilaisia toimia, joilla tähdätään kestäväen kehityksen tavoitteiden toteutumiseen.
- Käynnissä oleva kestävyys siirtymän:
 - ratkaisuja ei saavuteta vain yksittäisten, teknisluonteisten muutosten kautta, eli reagoimalla muutokseen ja mahdollisuuksiin vasta, kun ne tulevat eteen.
 - enemmän voisi olla saavutettavissa ennakoivan alueellisen yhteistyön kautta sekä pyrkimällä yhdessä aktiivisesti vaikuttamaan muutokseen omista lähtökohdista.

KUMU-HANKEEN JATKOTOIMET

- Kuntapäätäjille suunnattu **webinaari** hankkeen tuloksista järjestetään helmikuun lopussa.
- Hankkeen tuloksista koostetaan **julkaisu**, joka on avoimesti saatavilla hankkeen päätyttyä.
- Lisätietoja hankkeesta Etelä-Savon Maakuntaliiton [ennakointisivustolta](#).

KIITOS!

Torsti Hyyryläinen, tutkimusjohtaja
Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti,
torsti.hyyrylainen(et)helsinki.fi

Annamari Kiviaho, väitöskirjatutkija
Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti,
annamari.e.kiviaho(et)helsinki.fi